

SAJUNGOS VYRIAUSIASIS
ĮGALIOJINIS UŽSIENIO
REIKALAMS IR
SAUGUMO POLITIKAI

Strasbūras, 2017 03 14
JOIN(2017) 11 final

BENDRAS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

ES strategijos dėl Sirijos elementai

Ivadas

Karas Sirijoje – viena didžiausių humanitarinių krizių pasaulyje nuo Antrojo pasaulinio karo laikų – tebeturi pražūtingų ir tragiškų padarinių jos gyventojams. Alepo sunaikinimas praėjusiais metais buvo paskutinis niekaip nesibaigiančios šio konflikto istorijos puslapis. Be to, šis konfliktas turi vis didesnę destabilizuojantį poveikį visam regionui – persikelia gyventojai, plinta terorizmas, daugėja politinių ir religinių skirtumų.

ES strategijos dėl Sirijos, kurią priimti paragino Pirmininkas J.-C. Junckeris savo 2016 m. rugsėjo mėn. pranešime apie Sąjungos padėtį, tikslas – apibrėžti, kaip ES gali daugiau prisidėti prie ilgalaikio politinio sprendimo dėl Sirijos pagal esamą JT sistemą, padėti užtikrinti stabilumą ir remti atstatymą po susitarimo sudarymo, kai bus pradėtas patikimas politinis pereinamasis procesas. Sąjungos vyriausioji įgaliotinė užsienio reikalams ir saugumo politikai (vyriausioji įgaliotinė) ir Komisija siekia, kad strategija būtų patvirtinta 2017 m. balandžio 5 d. Briuselyje vyksiančios konferencijos „Sirijos ir regiono ateities rėmimas“ (angl. „Supporting the Future of Syria“) išvakarėse. Taip ES prisidėtų prie dviejų iš trijų plačių tos konferencijos temų: paramos politiniam procesui ir paramos susitaikymui ir stabilizacijai. Trečioji konferencijos tema (parama regionui) nagrinėjama atskirai, remiantis ES „Londono įsipareigojimu“ ir ES susitarimų su Jordanija¹ bei Libanu² ir Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonės³ įgyvendinimu.

Strategijoje taip pat apžvelgiami ES Sirijai, Irakui ir kovos su ISIL / „Da'esh“ skirtos regioninės strategijos, paskutinį kartą Tarybos peržiūrėtos ir atnaujintos 2016 m. gegužės mėn.⁴, aspektai, susiję su Sirija. Būtina peržiūrėti ES vaidmenį ir veiksmus, kurių ji gali imtis, kad padėtų ieškoti politinio sprendimo, pagrįsto JT Saugumo Tarybos rezoliucija 2254, kuris būtų naudingas visiems sirams ir sudarytų jiems sąlygas gyventi laisvai, oriai ir saugiai.

¹ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12384-2016-ADD-1/lt/pdf> (žr. priedą).

² http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/11/pdf/st03001_en16_docx_pdf/ (žr. priedą).

³ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/frit_factsheet.pdf

⁴ http://ec.europa.eu/echo/files/news/20150206_JOIN_en.pdf

<http://www.consilium.europa.eu/lt/press/press-releases/2016/05/23-fac-syria-iraq-daesh-conclusions/>

Dvišalis bendradarbiavimas su Sirijos vyriausybe sustabdytas po to, kai režimas ėmėsi smurtinių represijų prieš civilinį sukilimą 2011 m. Vis dėlto ES toliau teikė humanitarinę pagalbą Sirijos gyventojams, kad išgelbėtų gyvybes, ir pagalbą, reikalingą pagrindinėms paslaugoms suteikti bei pilietinei visuomenei paremti. Kad ši strategija būtų veiksmingai įgyvendinama, būtina geriau koordinuoti ES valstybių narių ir ES institucijų veiksmus ir jų atitinkamas finansines priemones.

1. Padėtis Sirijoje

1.1. Politinės ir saugumo aplinkybės

Sirijos režimui ėmusis karinių veiksmų prieš taikų politinį sukilimą 2011 m., prasidėjo užsitęsęs pilietinis karas, kurį palaikė ir aštrino įvairūs išorės veikėjai. Dėl tebesitęsiančio karo kuriasi atsiskyrę ir konkuruojantys regionai, kuriuos valdo įvairios ginkluotosios grupuotės, ir sudaromos sąlygos klestėti „Da'esh“.

Nepaisant viena po kitos vykstančių JT vedamų derybų, 2012 m. Ženevos komunikato⁵ ir Tarptautinės paramos Sirijai grupės ir jos darbo grupių pastangų, konflikto šalys nepasiekė susitarimo užbaigti karą. 2017 m. vasario mėn. Ženevoje vykusio ketvirto Sirijos vidaus derybų raundo metu buvo įvardytos trys būsimų derybų temos, atitinkančios JT ST rezoliuciją 2254, – tai valdymas, konstitucija, rinkimai. Taip pat įvardyta dar viena papildoma galima diskusijų tema – kova su terorizmu.

Tačiau Sirijos režimas ir jo sąjungininkai, taip pat smurtinės ekstremistinės grupuotės bei ginkluotos opozicijos atstovai sistemingai kurstė smurtą šalyje. Tai lėmė didesnę Sirijos gyventojų pažeidžiamumą, demografinius pokyčius vykdant priverstinę evakuaciją ir šiurkščius žmogaus teisių ir tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimus.

Režimas visiškai nesistengė pradėti dialogo: žinia aiški – „pasiduokite arba palikite šalį“. Toks represinis požiūris niekada nebus stabilus būsimos vieningos ir įtraukios Sirijos pagrindas.

1.2. Humanitarinės aplinkybės

⁵ <http://www.un.org/News/dh/infocus/Syria/FinalCommuniqueActionGroupforSyria.pdf>

Šešerius metus trunkantis konfliktas be galo paveikė civilius Sirijos gyventojus. Vidutinė gyvenimo trukmė sutrumpėjo 20 metų. Ekonominis Sirijos vystymasis ir žmonių socialinė raida grąžinta 40 metų atgal, todėl daugelis Sirijos piliečių paliko šalį. Sirijos ekonomika žlugo ir pavirto į karo ekonomiką, kuri naudinga tik nedidelei mažumai. 13,5 mln. žmonių⁶, t. y. beveik trims ketvirtadaliams likusių gyventojų⁷, įskaitant daugiau kaip šešis milijonus viduje perkeltų žmonių ir daugiau nei penkis milijonus apgultose ir sunkiai pasiekiamose vietovėse gyvenančių žmonių, žūtbūtinai reikia humanitarinės pagalbos.

Dėl beveik kasdienių tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimų, kaip antai nuolatinių tyčinių išpuolių prieš civilinę infrastruktūrą, įskaitant vandens paskirstymo sistemas, gydymo įstaigas ir mokyklas, pradėjo labai trūkti būtinųjų paslaugų. Be to, dėl padidėjusio pagalbos politizavimo gauti humanitarinę pagalbą ir ją pristatyti tapo labai sunku.

1.3. ES pagalbos padėtis 2017 m. sausio mėn.

Nuo karo pradžios 2011 m. ES, reaguodama į Sirijos krizę, tiek pačioje Sirijoje, tiek regione bendrai (ES ir valstybės narės) mobilizavo daugiau nei 9,4 mlrd. EUR ir yra didžiausia paramos teikėja.

Pagalbai Sirijos viduje ES mobilizavo daugiau nei 900 mln. EUR. Daugiau nei 600 mln. EUR iš šios sumos panaudota humanitarinei pagalbai teikti. Šiomis lėšomis tenkinami žmonių poreikiai visoje Sirijoje ir prioritetas teikiamas įvairius sektorius apimančioms ir žmonių gyvybę gelbėjančioms operacijoms, visų pirma nepakankamai aprūpinamose, ginčytinose ir apgultose vietovėse.

ES humanitarinė pagalba pasiekė milijonus žmonių, kuriems reikia pagalbos, Sirijoje ir pabėgėlius priėmusiose kaimyninėse šalyse. Gavę mūsų pagalbą Sirijoje mūsų partneriai galėjo milijonus žmonių, ypač tuos, kuriems labiausiai reikia pagalbos, aprūpinti maistu, suteikti jiems neatidėliotinos medicinos pagalbos, aprūpinti pastoge, geriamuoju vandeniu ir higienos reikmenimis. Taip pat suteikta parama UNICEF 2,7 mln. vaikų skiepijimo nuo poliomiellito kampanijai. Nors šis komunikatas daugiausia skirtas Sirijai, ES taip pat sutelkė didelę paramą kaimyninėms pabėgėlius priimančioms šalims (Turkijai, Jordanijai, Libanui),

⁶ <http://www.unocha.org/syria>

⁷ <http://www.worldometers.info/world-population/syria-population/>

kuriose daugiau nei 1,15 mln. sirų pabėgėlių suteikta gyvybę gelbstinti sveikatos ir medicinos pagalba, taip pat psichosocialinė pagalba bei apsauga.

ES taip pat suteikė 327 mln. EUR nehumanitarinės pagalbos pagal įvairias priemones: pagal Europos kaimynystės priemonę⁸ buvo finansuojami įvairiuose Sirijos sektoriuose vykdomi veiksmai, pvz., švietimo, paramos pragyvenimui, vietos valdymo, sveikatos ir pilietinės visuomenės paramos sektoriuose.

Šiuo finansavimu siekiama išsaugoti Sirijos žmogiškąjį kapitalą, sudaryti palankesnes sąlygas Sirijos žmonėms naudotis pagrindinėmis paslaugomis ir padidinti vietos civilinių įstaigų pajėgumus. Pagal Pagalbinę taikos ir stabilumo užtikrinimo priemonę⁹ ir Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonę¹⁰ ES remia Sirijos pilietinę visuomenę ir žmogaus teisių gynėjus. Pagal vystomojo bendradarbiavimo priemonę¹¹ taip pat remiami projektai Sirijoje, kuriais siekiama pagerinti Sirijos gyventojų aprūpinimą maistu.

ES parengė Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonę, kurios 2016–2017 m. biudžetas siekia 3 mlrd. EUR. Ji skiriama Turkijoje esančių pabėgėlių ilgalaikio pragyvenimo, socialiniams, ekonominiams ir švietimo tikslams.

ES taip pat įsteigė regioninį patikos fondą, sukurtą reaguojant į krizę Sirijoje¹², kuriam 932 mln. EUR skyrė 22 valstybės narės ir Turkija. Taip, siekiant padėti sirams ir priimančiosioms bendruomenėms kaimyninėse šalyse, papildytas šiam regionui iki šiol skirtas tiesioginis finansavimas iš ES biudžeto.

ES finansavimas padėjo pagerinti pabėgėlių gyvenimą, ypač švietimo sektoriuje. Pvz., Turkijoje, Libane ir Jordanijoje 663 000 Sirijos pabėgėlių ir priimančiosiose bendruomenėse esantiems vaikams bei jaunimui teikiamas kokybiškas pradinis ugdymas, apsaugos paslaugos ir psichosocialinė pagalba. Pagal aukštojo mokslo sektoriui skirtą projektą HOPES

⁸ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R0232&from=LT>

⁹ http://ec.europa.eu/dgs/fpi/documents/140311_icsp_reg_230_2014_en.pdf

¹⁰ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R0235&from=LT>

¹¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R0233&from=LT>

¹² https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20161220-eutf-syria_0.pdf

Jordanijoje, Libane, Egipte, Irake ir Turkijoje 250 000 Sirijos pabėgėlių ir priimančiojoje bendruomenėje esančiam jaunimui siūlomos stipendijos, edukacinės konsultacijos ir kalbų kursai. Turkijoje irgi vykdomi švietimo srities veiksmai, be kita ko, pastatyta ir aprūpinta įranga 70 mokyklų.

2. ES pagrindiniams interesams kilsianti rizika ir grėsmė, jei karas tęsis

Besitęsiantis karas Sirijoje gali arba suskaidyti šalį religiniu pagrindu ir dar labiau paskatinti smurtinį ekstremizmą bei terorizmą, arba leisti įsigalėti karinės kontrolės režimui visoje šalyje. Abiem atvejais šalis liks nestabili ir bus daromas platesnio masto neigiamas poveikis regioniniu ir pasauliniu lygmenimis, be kita ko, sumenks tarptautinės teisinės ir institucinės sistemos gebėjimas spręsti kitus ginčus.

Abiejų šių galimybių (tolesnio konflikto arba tolesnio autokratinio režimo – vietoj derybomis pasiekiamų politinių permainų) pasekmės prieštarautų Sirijos žmonių, regiono ir ES interesams. Tokios pasekmės, bet kita ko, būtų:

- prarastos žmonių gyvybės ir didelės kančios, pavyzdžiui, dėl apgulčių; dėl to dar labiau padaugėtų persikeliančių asmenų, ypač padidėtų pabėgėlių srautai regione ir į Europą;
- tolesnis smurtas, ginkluotų grupuočių radikalizacija ir smurtinio ekstremizmo plitimas;
- nusikalstamų veikų, įskaitant prekybą ginklais ir žmonėmis, plitimas dėl karo ekonomikos;
- nuolat smunkanti ekonomika ir mažėjančios verslo ir ekonominės galimybės;
- įsigalėję religiniai skirtumai, dėl kurių būtų sunkiau vykdyti nacionalinio susitaikymo procesą;
- didesnis nestabilumas kaimyninėse šalyse, taip pat trukdymas stabilizuoti Iraką po „Da'esh“ pasitraukimo, ir tolesnis tiesioginis poveikis Jordanijai, Libanui ir Turkijai ir
- tolesnis kultūros paveldo, įskaitant pasaulio paveldo objektus, naikinimas ir neteisėta prekyba kultūros vertybėmis.

3. ES strateginiai tikslai

ES strateginiai tikslai dėl Sirijos dera su jos pagrindiniais interesais ir vertybėmis ir yra pagrįsti Visuotine ES užsienio ir saugumo politikos strategija ir Europos kaimynystės politika:

- viena Sirija – vieninga ir teritoriškai vientisa šalis visiems Sirijos piliečiams;
- demokratinė Sirija – teisėta valdžia ir pliuralistinė politinė sistema, gerbianči teisines valstybės principus ir asmens teises, remiantis vienodų piliečių teisių principu;
- įvairi ir įtraukti Sirija – daugiakultūre šalis, kurioje visos etninės ir religinės grupės jaučia, kad jų identitetas saugomas ir kad jos turi vienodas galimybes gauti valdžios paslaugas;
- stipri ir saugi Sirija – veiksminga valstybė, turinti veikiančias institucijas, orientuota į piliečių saugumą ir paslaugas, turinti vieną nacionalinę kariuomenę ir atsakingas policijos ir saugumo pajėgas;
- stabili Sirija – stabili politinė sistema ir tvirta ekonomika, suteikianti tinkamas švietimo ir sveikatos priežiūros paslaugas gyventojams, taip pat patraukli užsienio investicijoms, palaikanti gerus santykius su kaimyninėmis šalimis ir įsitraukusi į tarptautinę bendruomenę kaip konstruktyvi partnerė.

Siekiant šių tikslų bus sudarytos sąlygos pabėgėliams ir šalies viduje perkeltiems asmenims savanoriškai, oriai ir saugiai grįžti.

4. ES tikslai

Kad šie strateginiai tikslai būtų pasiekti, ES nustatė šiuos uždavinius Sirijos atžvilgiu:

- užbaigti karą vykdant politinį pereinamąjį procesą, dėl kurio konfliktuojančios šalys derasi padedamos JT specialiojo įgaliojimo Sirijos klausimais ir pagrindinių tarptautinių ir regioninių subjektų;
- remti ir stiprinti politinę opoziciją pagal JT Saugumo Tarybos rezoliuciją 2254 ir Ženevos komunikatą ir taip skatinti prasmingą ir įtraukų pereinamąjį procesą Sirijoje;

- skatinti demokratiją, žmogaus teises ir žodžio laisvę stiprinant Sirijos pilietinės visuomenės organizacijas;
- skatinti nacionalinį susitaikymo procesą, grindžiamą taikos kūrimo pastangomis ir kova su smurtiniu ekstremizmu ir sektantizmu, o pereinamojo laikotarpio teisingumo sistemoje taikyti atsakomybės už karo nusikaltimus principą;
- laiku, veiksmingai, efektyviai ir principingai tenkinti pažeidžiamiausių Sirijos gyventojų humanitarinius poreikius, kad būtų išgelbėtos žmonių gyvybės;
- didinti Sirijos gyventojų, institucijų ir visuomenės atsparumą.

Šie tikslai yra išsamiau aptariami 5 skirsnyje.

5. Pagrindinės veiksmų kryptys Sirijoje siekiant įgyvendinti ES uždavinius

5.1. Užbaigti karą vykdant politinį pereinamąjį procesą, dėl kurio konfliktuojančios šalys derasi padedamos JT specialiojo įgaliotinio ir pagrindinių tarptautinių ir regioninių subjektų

Bet koku ilgalaikiu karo sprendimu turėtų būti siekiama patenkinti Sirijos gyventojų demokratinius tikslus ir poreikius, sudaryti sąlygas atverti politinę ir pilietinę erdvę anksčiau atskirtoms grupėms ir vykdyti tikrą demokratinę valstybės institucijų reformą. Kadangi ES yra suinteresuota užtikrinti derybomis pasiekiamas politines permainas ir naudotis turimomis priemonėmis, ji visapusiškai atliks savo vaidmenį.

ES toliau teiks tiesioginę paramą JT vadovaujamoms deryboms Ženevoje, įskaitant technines diskusijas, per kurias gali būti pasistūmėta į priekį vykdant politines derybas dėl karo nutraukimo ir apibrėžti pereinamojo laikotarpio valdymo organo parametrai laikantis JT ST rezoliucijos 2254 ir Ženevos komunikato. ES palankiai vertina Rusijos, Turkijos ir Irano veiksmus, kurių šios šalys ėmėsi, kad padėtų nutraukti ugnį, kurie patvirtinti JT ST rezoliucijoje 2336 ir yra priemonė rengianti Sirijos vidaus deryboms Ženevoje.

Kadangi šiuo metu karo Sirijoje pobūdį daugiausia lemia tiesioginiai įvairių regioninių ir pasaulinių subjektų kariniai veiksmai, ES, visapusiškai bendradarbiaudama su JT, pradėjo iniciatyvą plėtoti politinį dialogą su pagrindiniais regiono subjektais siekiant rasti bendrą sutarimą, kuriuo būtų grindžiamas galutinis sprendimas dėl Sirijos ir susitaikymo bei

atstatymo proceso sąlygos. Šio darbo tikslas – padėti pasiekti susitarimą vykstant Sirijos vidaus taikos procesui.

Taikos negalima pasiekti įtraukiant Sirijos suinteresuotąsias šalis tik makrolygmeniu. Siekiant šio tikslo pirmiausia būtina sutelkti pastangas, tiesiogiai nukreiptas į Sirijos pilietinę visuomenę, bendruomenes ir nuo karo nukentėjusius gyventojus, kurie turėtų dalyvauti pereinamojo laikotarpio susitarimų ir būsimos Sirijos politinės sistemos apibrėžimo procese. Įgyvendinant ES paramos Sirijos taikos procesui iniciatyvą¹³ kuriama konkreti platforma taikos procesui ir paliauboms paremti, opozicinėms partijoms sustiprinti ir prisidėti prie dialogo su pilietine visuomene. ES toliau remia JT specialiojo įgaliotinio Sirijos klausimais pastangas įtraukti pilietinę visuomenę į jo veiklą per Pilietinės visuomenės rėmimo centrą ir Moterų patariamąją tarybą.

Kol tęsis represiniai veiksmai prieš civilius gyventojus, ES ir toliau taikys ribojamąsias priemones režimą palaikančių Sirijos asmenų ir subjektų atžvilgiu. Kol bus reikalinga, į tam tikrus Sirijos ekonomikos sektorius nukreiptos priemonės bus taikomos toliau. Prireikus dabartinės sankcijos bus dar labiau išplėtos. ES nuolat peržiūrės sankcijų poveikį ir reguliariai svarstys galimybes, kaip sušvelninti bet kokias nenumatytas pasekmes.

5.2. Remti ir stiprinti politinę opoziciją pagal JT Saugumo Tarybos rezoliuciją 2254 ir Ženevos komunikatą ir taip skatinti prasmingą ir įtraukų pereinamąjį procesą Sirijoje

Visapusiško ir perspektyvaus pereinamojo proceso Sirijoje nebus įmanoma įgyvendinti, jei nebus atstovaujama visoms pagrindinėms Sirijos politinėms grupėms ir joms nebus suteikta galių.

Sirijos opozicijai tiek Sirijoje, tiek už jos ribų reikalinga parama, kad ji galėtų toliau stengtis tapti tvirtu ir tvariu politiniu pagrindu, galinčiu užtikrinti demokratinę alternatyvą ir atlikti svarbų vaidmenį Sirijoje pereinamuoju laikotarpiu ir po jo. ES toliau plėtos savo esamus veiksmus, kad derybų procese paremtų pagrindines politines opozicines grupes ir padėtų joms toliau kurti ir pritaikyti permainų ir Sirijos valstybės ir visuomenės ateities viziją.

¹³ ES fondas Sirijai, sukurtas pagal priemonę, kuria prisidedama prie stabilumo ir taikos.

ES toliau remis Sirijos opozicijos suvienijimą – dės pastangas stiprinti Vyriausiąjį derybų komitetą ir jo du pagrindinius politinius komponentus – Nacionalinę Sirijos koaliciją ir Nacionalinę koordinavimo įstaigą.

ES, palaikydama dialogą su kitomis Sirijos opozicijos grupėmis, kurioms nebuvo atstovaujama Ženevos procese, padės plėsti opozicijos platformą deryboms. Be to, ES skatina palaikyti opozicijos grupių ir Sirijos suinteresuotųjų subjektų, kaip antai pilietinės visuomenės organizacijų, religinių ir genčių vadovų, verslo bendruomenės ir moterų asociacijų tarpusavio dialogą, siekiant įtraukti jų nuomonę į politinę platformą.

ES toliau remis Sirijos politinės opozicijos bendradarbiavimą ir veiksmus su nuosaikiomis ginkluotosiomis grupuotėmis, siekiant sustiprinti jų dalyvavimą ugnies nutraukimo veiksmuose ir pasirengti būsimoms politinėms permainoms.

5.3. Skatinti demokratiją, žmogaus teises ir žodžio laisvę stiprinant Sirijos pilietinės visuomenės organizacijas

ES toliau teiks didelę paramą Sirijos pilietinės visuomenės organizacijoms, kurios puoselėja demokratijos, žmogaus teisių ir žodžio laisvės vertybes. Sirijos pilietinė visuomenė turės atlikti reikšmingą vaidmenį Sirijoje po konflikto, pavyzdžiui, padėti šaliai susitaikyti su praeitimi, sudaryti sąlygas pasiekti vietos ir nacionalinio masto susitaikymą, palaikyti kultūrų ir religijų dialogą ir prisidėti prie bet kokio politinio susitarimo stebėjimo.

Visų pirma, ES remis Sirijos pilietinės visuomenės jungimąsi į nuoseklias platformas, leisiančias geriau propaguoti savo tikslus ir suteikti galimybę išreikšti savo nuomonę kuo platesnei Sirijos visuomenės daliai. Ji sieks stiprinti pilietinės visuomenės gebėjimą palaikyti dialogą su gyventojais ir išreikšti Sirijos piliečiams rūpimus klausimus. Bus toliau teikiama parama moterų, jaunimo ir mažumų teisių organizacijoms, kurių veiklos tikslas – dalyvauti įtraukios ir demokratinės Sirijos gyvenime.

Parama žodžio laisvei, be kita ko, turėtų apimti paramą dinamiškos, laisvos ir nepriklausomos žiniasklaidos plėtrai ir atviros bei tolerantiškos komunikacijos kanalų, įskaitant socialinę žiniasklaidą, puoselėjimui.

5.4. Skatinti nacionalinį susitaikymo procesą, grindžiamą taikos kūrimo pastangomis ir kova su smurtiniu ekstremizmu ir sektantizmu, o pereinamojo laikotarpio teisingumo sistemoje taikyti atsakomybės už karo nusikaltimus principą

Konflikto metu ir jam pasibaigus ES toliau remis pereinamojo laikotarpio teisingumo iniciatyvas, kad padėtų užtikrinti atsakomybę už karo nusikaltimus, žmogaus teisių pažeidimus ir tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimus. Tai galioja ir patvirtintiems cheminių ginklų naudojimo atvejams. Prie minėtų iniciatyvų taip pat priskiriama pagalba atliekant karo nusikaltimų tyrimus nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis. Vykdam šiuos veiksmus paraleliai bus padedama gerinti psichosocialinės pagalbos paslaugas ir visos šalies mastu užtikrinti susitaikymą.

Kalbant apie taikos kūrimo pastangas, ES padės įvairioms Sirijos visuomenės grupėms palaikyti taikų sambūvį ir bendruomenių atsparumą. Tai išankstinė būsimos demokratinės Sirijos kūrimo sąlyga. Tarpininkavimo paslaugos turėtų būti tiksliai pritaikytos prie konkrečių vietos bendruomenių poreikių ir kintančių konflikto aplinkybių.

ES remis dingusių asmenų nustatymo veiklą ir teiks paramą jų šeimoms – konsultavimo, teisinės pagalbos ir teisių gynimo paslaugas.

5.5. Laiku, veiksmingai, efektyviai ir principingai tenkinti pažeidžiamiausių Sirijos gyventojų humanitarinius poreikius, kad būtų išgelbėtos žmonių gyvybės

Teikti humanitarinę pagalbą Sirijoje tapo vis sunkiau. Sprendimai įsileisti humanitarinę pagalbą ar ją sustabdyti tapo visų konflikto šalių savo tikslams taikoma karo taktika. ES toliau praktiškai bendradarbiaus su Sirijos vyriausybe ir opozicijos grupėmis, kad dar kartą įtvirtintų, kad visos konflikto šalys turi laikytis pagrindinių humanitarinių principų ir vengti politinio kišimosi į humanitarinės pagalbos teikimą. ES toliau laikysis principais, nediskriminavimu ir poreikiais pagrįsto požiūrio į pagalbos teikimą per savo partnerius.

ES humanitarinė pagalba bus toliau teikiama dviem kryptimis – kaip neatidėliotina pagalba vietoje ir pagalba po ekstremaliųjų situacijų. Taikant integruotą požiūrį pagalba bus teikiama penkioms pagrindinėms sritims: maisto; sveikatos priežiūros; pastogės ir ne maisto produktų; vandens, sanitarijos ir higienos (angl. WASH), taip pat apsaugos. Teikdami neatidėliotinę pagalbą vietoje ES ir jos humanitariniai partneriai pirmiausia padės vietovėms, kuriose gyventojai neturi galimybių gauti humanitarinės pagalbos arba turi ribotas galimybes. ES

pritaria tam, kad būtų parengti nenumatytų atvejų planai, siekiant numatyti ir veiksmingai reaguoti į bet kokią humanitarinės padėties pablogėjimą.

Be to, ES toliau teiks gyvybę palaikančią pagalbą pažeidžiamiausiems Sirijos gyventojams po ekstremaliųjų situacijų, pavyzdžiui, ilgalaikio persikėlimo arba ilgo laikotarpio be galimybių gauti pagrindines paslaugas. ES toliau didins humanitarinės pagalbos, atsparumo ir paramos pragyvenimui papildomumą.

ES, vykdydama humanitarinę diplomatinę veiklą, toliau reikalaus, kad visos konflikto šalys užtikrintų civilių apsaugą ir sudarytų sąlygas gauti bei teikti humanitarinę pagalbą, laikantis tarptautinės humanitarinės teisės ir atskaitomybės principų. ES toliau tvirtai palaikys metodą „Visa Sirija“ kaip geriausią būdą, kuriuo galima pašalinti prieigos suvaržymus ir nuosekliai, principingai ir veiksmingai iš įvairių pagalbos platformų, įskaitant operacijas opozicijos kontroliuojamose zonose ir tarpvalstybines operacijas, teikti pagalbą gyventojams, kuriems jos reikia.

5.6. Didinti Sirijos gyventojų, institucijų ir visuomenės atsparumą, vadovaujantis principu „Visa Sirija“

Siekiant didinti Sirijos gyventojų atsparumą pagal metodą „Visa Sirija“, būtina visoje šalyje teikti pagalbą nukentėjusiems gyventojams. Tai padaryti vis sunkiau dėl nepakankamos prieigos, nesaugumo ir įgyvendinančių partnerių nepakankamo gebėjimo dirbti konflikto sąlygomis. Taikant šį požiūrį reikia apdairiai, atsižvelgiant į konflikto aplinkybes įvertinti ir stebėti, kur ir kaip galima pristatyti ES pagalbą. Todėl ES ėmėsi priemonių, kad sumažintų politinę ir kitą riziką, susijusią su darbu Sirijoje, ir sustiprino savo veiklą regione.

ES toliau remis Sirijos civilių gyventojų atsparumo didinimą. Siekiant užtikrinti pajamas ir skatinti autonomiškumo jausmą, ypač daug dėmesio bus skiriama darbo vietų kūrimui įgyvendinant bendruomenės lygmens ir vietos verslo iniciatyvas. ES toliau dėmesį skirs švietimo, įskaitant pagrindinį ir aukštąjį išsilavinimą, paslaugų teikimui, įgūdžiui ugdymui, profesiniam mokymui ir psichosocialinės pagalbos paslaugų teikimui Sirijos vaikams ir jaunimui, taip pat specialioms veiksmams, kuriais skatinamos lygios galimybės mergaitėms gauti išsilavinimą. Tai suteiktų jiems galimybių tęsti mokslą ir studijas, turėti geresnės ateities perspektyvą ir įgyti Sirijai atstatyti reikalingų įgūdžių. Tai taip pat paskatintų žmones, ypač jaunimą, likti Sirijoje po konflikto arba į ją grįžti ir sukurtų alternatyvių galimybių dalyvavimui ginkluotose ar smurtinėse ekstremistinėse grupuotėse ar jų įtakai.

ES dės pastangas, kad Sirijos valstybės administracija nežlugtų. Siekiant užtikrinti veikiančią valstybę, būtina visoje šalyje susieti visų lygmenų valdžios struktūras. ES padidins paramą, teikiamą civilinės valdžios struktūroms opozicijos kontroliuojamose teritorijose, pavyzdžiui, vietos taryboms ir kitiems administraciniais vienetams, siekiant padidinti jų skaidrumą, dalyvavimą ir atskaitomybę teikiant paslaugas ir neleisti, kad civilinių struktūrų kontrolę perimtų kariniai subjektai. ES glaudžiai bendradarbiaus su kitais paramos teikėjais ir Sirijos suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant laikinąją Sirijos vyriausybę¹⁴, siekiant užtikrinti suderintus ir vienas kitą papildančius veiklos būdus sektoriuose ir tarp sektorių.

Laikydamosi požiūrio „Visa Sirija“ ES toliau teiks paramą atsparumo didinimui visoje šalyje. Šia parama siekiama:

- i) išlaikyti Sirijos žmogiškąjį kapitalą, teikti paslaugas ir taip sudaryti sąlygas atsigausti po konflikto ir
- ii) sudaryti sąlygas žmonėms oriai grįžti į savo namus arba viduje perkeltiems asmenims suteikti pagrindines paslaugas ir taip sumažinti migracijos srautus.

Požiūrio „Visa Sirija“ turėtų būti laikomasi siekiant pasirengti atsigavimui po konflikto ir valstybės reformai po susitarimo sudarymo. Šiuose procesuose pagrindinis stabilizavimo vaidmuo turėtų tekti vietos institucijoms.

6. ES dalyvavimas iš anksto planuojant atstatymo ir pereinamuosius procesus

6.1. Laikotarpio po susitarimo sudarymo planavimas

ES aiškiai nurodė, kad ji negalės padėti atstatyti šalies, kol nebus prasidėjęs visapusiškas, patikimas ir įtraukus politinis pereinamasis procesas. Todėl ES dalyvavimas atstatymo darbuose yra susijęs su politiniu konflikto sprendimu, grindžiamu JT ST rezoliucija 2254 ir Ženevos komunikatu. Be to, atsakomybę už atstatymo sąnaudas turėtų ypač prisiimti konfliktą kurstę išorės veikėjai. Vis dėlto, būtina pasiruošti iš anksto, kad atėjus tinkamam momentui galėtume greitai ir veiksmingai imtis veiksmų. Investicijų poreikiai bus milžiniški ir jiems patenkinti reikės visuotinių pastangų.

¹⁴ Laikinąją Sirijos vyriausybę 2013 m. sukūrė Nacionalinė Sirijos koalicija. Ji siekia opozicijos kontroliuojamose Sirijos teritorijose sukurti veikiančias vietos valdžios struktūras, kurios galėtų teikti paslaugas gyventojams.

ES toliau prisidės prie planavimo veiklos, skirtos laikotarpiui po susitarimo sudarymo. Ją vykdo JT tarpžinybinė darbo grupė, kuri išsamiai išdėstys įvairiuose sektoriuose vykdysimus intervencinius veiksmus. Šių veiksmų prireiks pirmais šešiais mėnesiais po taikos susitarimo pasirašymo, kad būtų paremtas politinis procesas ir pereinamojo laikotarpio vyriausybės struktūros. Be to, ES ir JT ketina platesniu mastu įvertinti įvairiems Sirijos miestams padarytą žalą ir esamus poreikius ir užtikrinti, kad vykdant atstatymo darbus būtų tenkinami gyventojų poreikiai. ES sieks savo veiksmus suderinti su panašiais lygiagrečiai vykdomais Pasaulio banko veiksmais. Šie veiksmai bus pagrindas veikti toliau ir laikotarpiu po susitarimo sudarymo leis ES, Pasaulio bankui ir Jungtinėms Tautoms sparčiau atlikti atstatymo ir taikos kūrimo bendrą vertinimą, kuris reikalingas nustatant ilgalaikius planus dėl pereinamojo laikotarpio vyriausybės struktūrų atgaivinimo ir atstatymo.

ES jau didina ES valstybių narių ir pagrindinių paramos teikėjų Sirijoje veiksmų koordinavimą. Atsižvelgdama į tai ES nuo 2012 m. spalio mėn. jau surengė devynis pagrindinių paramos teikėjų susitikimus, kad pagerintų nehumanitarinės pagalbos atstatymui, atsparumui ir vystymuisi teikimo koordinavimą tarptautiniu lygmeniu ir planuotų būsimus veiksmus reaguojant į Sirijos krizę. Rengdamasi laikotarpiui po susitarimo sudarymo ES bendradarbiaus su Sirijos kaimyninėmis šalimis, Arabų tarptautinėmis finansų įstaigomis ir kitomis susijusiomis trečiosiomis šalimis, kad aptartų, kaip Sirijos kaimyninės šalys ir regioniniai subjektai gali prisidėti prie Sirijos atstatymo ir kaip galima padėti pabėgėliams ir viduje perkeltiems asmenims saugiai, savanoriškai ir oriai grįžti.

6.2. ES vaidmuo atstatant Siriją

Kai tik prasidės tikras politinis pereinamasis procesas pagal JT ST rezoliuciją 2254 ir Ženevos komunikatą, ES galės pradėti remti atstatymą. Toliau nurodytų veiksmų bus imtasi palaipsniui ir tik tuo atveju, jei bus matyti konkreti apčiuopiama pažanga.

- Ribojamųjų priemonių panaikinimas: siekdama palengvinti ankstyvąjį atgaivinimo ir atstatymo etapą ES galėtų peržiūrėti galiojančias ribojamąsias priemones Sirijai.
- Bendradarbiavimo atnaujinimas: ES galėtų atnaujinti dvišalį bendradarbiavimą su Sirijos vyriausybe ir mobilizuoti atitinkamas priemones pagal ES kaimynystės politikos ir kitas programas siekdama suaktyvinti ekonominę veiklą, spręsti valdymo ir atsakomybės klausimus.

- Lėšų mobilizavimas: kai prasidės patikimas visapusiškas politinis pereinamasis procesas, ES bus pasirengusi prisidėti prie Sirijos atstatymo, taip pat sutelkti ir pritraukti kitų tarptautinių paramos teikėjų lėšų. Siekiant spręsti Sirijos krizę svarbus vaidmuo turėtų tekti ES regioniniam patikos fondui – per jį turėtų būti sutelktas ir atitinkamai nukreiptas ES bei valstybių narių ir kitų paramos teikėjų finansavimas.

Nedarydama poveikio konsultacijų su Sirijos partneriais po susitarimo sudarymo, kurie turės nustatyti savo pačių atstatymo prioritetus, rezultatams, ES galėtų teikti paramą toliau nurodytoms sritims.

- Saugumo. Siekiant įgyvendinti bet kokią politinį susitarimą, svarbiausia bus užtikrinti saugumą. Iš karto po to, kai bus pasiektas susitarimas, ES galėtų finansuoti nesprogusių sprogmenų išminavimą ir pašalinimą, taip pat paremti vietos arba tarptautinius karo veiksmų nutraukimo priežiūros ir stebėjimo mechanizmus. Permainos Sirijoje bus sėkmingos tik jeigu saugumo institucijos bus pertvarkytos, kad taptų atskaitingos ir dirbtų piliečių saugos ir saugumo labui. Tam reikės užtikrinti civilinę priežiūrą vietos ir nacionaliniu lygmenimis. ES galėtų remti saugumo sektoriaus reformą ir buvusių kovotojų demilitarizavimą, demobilizaciją ir reintegraciją į civilinį gyvenimą arba pertvarkytas saugumo tarnybas. ES gali finansuoti kitus svarbius aspektus, įskaitant cheminių medžiagų sunaikinimą ir šaulių ir lengvųjų ginklų aptikimą ir sunaikinimą.
- Valdymo, reformų ir paslaugų teikimo. Iš karto po susitarimo sudarymo ES galėtų remti „taikos dividendų“ teikimą, greitai atkurdamą pagrindinių paslaugų (švietimo, sveikatos priežiūros, vandens, elektros, griuvėsių šalinimo, atliekų tvarkymo ir t. t.) teikimą vietos lygmeniu, ypač teritorijose, kuriose yra daug perkeltųjų arba grįžusiųjų asmenų. Ilgainiui ES galėtų po konflikto remti valstybės institucijų reformas, be kita ko, pastangas pašalinti skirtingą praktiką / administravimo struktūras, labiau suderinti paslaugų teikimą ir suvienyti suskaidytas bendruomenes. ES galėtų padėti parengti naują konstituciją ir surengti rinkimus, visų pirma teikti paramą rinkimų valdymui ir siųsti ES rinkimų stebėjimo misiją. Ji taip pat galėtų padidinti per valstybės ir vietos valdžios institucijas skiriamą paramą paslaugų teikimui ir taip padidinti pertvarkytų ir atskaitingų valstybės ir vietos institucijų teisėtumą visoje Sirijoje. Įgyvendindama

Finansinių veiksmų darbo grupės (angl. FATF) rekomendacijas, ES galėtų padėti Sirijai kovoti su finansiniais nusikaltimais.

- Socialinės sanglaudos, taikos kūrimo ir susitaikymo. Iš karto po susitarimo sudarymo ES galėtų remti įtraukų vietos lygmens susitaikymo procesą, kad padėtų įgyvendinti taikos susitarimą ir užkirsti kelią konflikto atsinaujinimui. Ji taip pat galėtų padėti pereinamojo laikotarpio institucijoms, glaudžiai dirbant su pilietine visuomene, spręsti aktualiausius klausimus (susijusius su buvusiais sulaikytaisiais ir dingusiais asmenimis, ginčų dėl būsto ir žemės nuosavybės sprendimu ir t. t.). Be to, ES yra pasirengusi prisidėti rengiant ir remiant saugų, savanorišką ir orų pabėgėlių ir šalies viduje perkeltų asmenų grąžinimą į namus ir jų įtraukimą į Sirijos visuomenę. Ilgainiui šiems tikslams pasiekti, be kita ko, bus reikalingas teisėmis grįstas ir į aukas orientuotas pereinamojo laikotarpio teisingumo mechanizmas ir priemonės, pavyzdžiui, nacionalinis dialogas, kuriais būtų skatinamas nacionalinio ir vietos lygmens susitaikymas, taip pat išsami teismų sistemos reforma.
- Žmogiškojo kapitalo. Siekdama vystyti ir išlaikyti žmogiškąjį kapitalą, kurio reikės Sirijai atstatyti, ES gali remtis esamomis iniciatyvomis. Šiuo tikslu galima pasinaudoti atitinkamomis ES sektorių politikos priemonėmis, pvz., programa „Horizontas 2020“.
- Ekonomikos gaivinimo. Iš karto po susitarimo sudarymo ES galėtų skirti didesnę paramą gyventojų, ypač pažeidžiamiausių, jaunų ir perkeltųjų asmenų, pragyvenimui gerinti. Ilgainiui taikos Sirijoje ir jos atstatymo tikslų bus galima pasiekti tik atnaujinus Sirijos ekonomiką, kurią labai nusmukdė šešerius metus trunkantis karas. Siekiant atgaivinti ekonomiką bus labai svarbu kurti darbo vietas ir verslo galimybes visiems Sirijos gyventojams (ypač grįžtantiems pabėgėliams, perkeltiesiems asmenims, nuo karo nukentėjusioms bendruomenėms ir buvusiems kovotojams), įskaitant dėl atstatymo proceso atsirandančias darbo vietas ir galimybes. Kad tarptautinė parama būtų kuo veiksmingesnė, tarptautinė bendruomenė turės dirbti koordinuotai viena kryptimi. Šiomis aplinkybėmis, kai bus tinkamos sąlygos ir atsižvelgiant į reikalavimus, Tarptautinis valiutos fondas (TVF) galėtų vadovauti pastangoms užtikrinti makroekonominį stabilumą (kartu su Pasaulio banko paskolomis) ir konsultuoti dėl struktūrinių ir sektorių reformų politikos. ES galėtų teikti mikrofinansinę paramą Sirijai po konflikto, jei bus įgyvendinama TVF pagalbos

programa ir bus tinkamos išankstinės sąlygos (veikiantys demokratiniai mechanizmai, įskaitant daugiapartinę parlamento sistemą, teisinę valstybę ir pagarbą žmogaus teisėms). Pagal savo įgaliojimus Europos investicijų bankas (EIB) ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas (ERPB) galėtų pasinaudoti savo patirtimi infrastruktūros finansavimo ir privačiojo sektoriaus plėtros srityse, įskaitant mikrokreditų teikimą smulkiems verslininkams.